

Täysistunto

Tiistai 11.12.2018 kl. 14.00—16.56

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta, sairausvakuutuslain 2 luvun 6 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja rintamaveteraanien hammashuollon järjestämisestä ja korvaamisesta annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 297/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.16 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähetekeskustelussa on hallituksen esitys laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta, sairausvakuutuslain 2 luvun 6 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja rintamaveteraanien hammashuollon järjestämisestä ja korvaamisesta annetun lain kumoamisesta. Esitys liittyy sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen, ja sen tavoitteena on osaltaan yksinkertaistaa terveydenhuollon ja sairaanhoidon monikanavaista rahoitusta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia ja kumottavaksi laki rintamaveteraanien hammashuollon järjestämisestä ja korvaamisesta. Yksityisten terveyspalvelujen käytöstä maksettavat sairaanhoitokorvaukset eli lääkärin ja hammaslääkärin palkkioiden sekä tutkimuksen ja hoidon korvaukset lakkautettaisiin vuoden 2023 alusta. Ehdotus liittyy sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapausjärjestelmän voimaantuloon.

Lisäksi sairaankuljetuksen eli ensihoito- ja siirtokuljetusten korvaukset lakkautettaisiin vuoden 2021 alusta. Ensihoito- ja siirtokuljetusten kustannuksia ei enää korvattaisi sairausvakuutuksesta riippumatta siitä, millä ajoneuvolla kuljetukset on tehty. Ensihoitopalveluun sisältyvien kuljetusten järjestämisvastuu on nykyisin sairaanhoitopiireillä ja siirty-mässä maakunnille vuoden 2021 alusta.

Potilassiirtona toteutettavien siirtokuljetusten järjestämisvastuu on tulossa maakunnille vuoden 2021 alusta. Hallituksen on tarkoitus antaa eduskunnalle esitys laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta koskien ensihoitopalvelua ja ensihoitopalveluun kuulumattomia potilassiirtoja. Siirtokuljetusten korvaukset lakkautettaisiin siltä osin kuin kyse on maakunnan järjestämisvastuulle tulevista potilassiirroista.

Hallituksen on tarkoitus antaa eduskunnalle myös esitys laiksi sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasmaksuista. Uudessa asiakasmaksulaissa on tarkoitus säätää ensihoitopalvelun asiakasmaksuista, potilassiirtojen maksuttomuudesta sekä rintamaveteraanien ja mii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2018 vp

nanraivaajien hammashuollon maksuttomuudesta maakunnan järjestämässä suun terveydenhuollossa.

Lakkautettavia korvauksia vastaava rahoitus osoitettaisiin maakuntien ja Ahvenanmaan maakunnan rahoitukseen valtion varoista. Ensihoito- ja siirtokuljetusten korvausten arvioitu korvausmeno vuonna 2021 olisi yhteensä 107 miljoonaa euroa, josta valtion rahoitusosuus on 72 miljoonaa euroa ja vakuutettujen rahoitusosuus on 35 miljoonaa euroa. Yksityisen terveydenhuollon hoito- ja tutkimuskorvausten arvioitu korvausmeno vuonna 2023 olisi yhteensä 174 miljoonaa euroa, josta valtion rahoitusosuus on 117 miljoonaa euroa ja vakuutettujen rahoitusosuus 57 miljoonaa euroa. Koska maakunnille siirtyvä rahoitus määräytyisi maakuntien rahoituslakiehdotuksen 3 luvun mukaisesti, maakunnalle siirtyvä rahoitus muuttuisi vuosittain samoin perustein kuin muiden maakunnille siirtyvien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen rahoitus. Vakuutettujen rahoitusosuuden poistuminen lakkautettavien korvausten osalta alentaisi palkansaajien, yrittäjien ja edunsaajien maksamaa sairaanhoitomaksua arviolta 0,03 prosenttiyksiköllä vuonna 2021 ja 0,05 prosenttiyksiköllä vuonna 2023. Vakuutettujen rahoitusosuuden poistuminen lakkautettavien korvausten osalta kompensoitaisiin valtion rahoituksella ja toteutettaisiin kustannusneutraalisti verotusta muuttamalla.

Siirtyvällä rahoituksella maakunnat ja Ahvenanmaan maakunta voisivat järjestää asukkaidensa tarvitsemat ensihoitopalveluun sisältyvät kuljetukset ja potilassiirrot. Lisäksi siirtyvällä rahoituksella maakunnat ja Ahvenanmaan maakunta voisivat järjestää asukkaalleen terveyspalveluita, joita nykyisin haetaan yksityisestä terveydenhuollosta ja korvataan sairausvakuutuksesta, ja siten parantaa terveyspalveluiden saatavuutta julkisesti järjestetyssä ja rahoitetussa terveydenhuollossa.

Hoito- ja tutkimuskorvausten päätyttyä matkoja yksityiseen terveydenhuoltoon ei enää korvattaisi vuoden 2023 alusta. Matkakorvausmenon arvioidaan vähenevän 5 miljoonaa euroa vuodesta 2023 alkaen. Tästä valtion rahoitusosuus on 3,4 miljoonaa euroa ja vakuutettujen rahoitusosuus 1,6 miljoonaa euroa.

15.20 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämänkin hallituksen esityksen yhteydessä on syytä painokkaasti huomauttaa, ettei sote- ja maakuntauudistus ole vielä lainkaan päivänselvä. On vielä täysin epäselvää, toteutuuko tämä hallituksen pääasiallinen uudistus lainkaan. Niinpä hallituksen vimma tuoda maakunta- ja sote-uudistuksen osasia eduskunnalle antaa aihetta arvosteluun kerta toisensa jälkeen.

Tässä esityksessä sairaankuljetuksen eli ensihoito- ja siirtokuljetusten korvaukset lakkautettaisiin vuoden 2021 alusta ja lisäksi yksityisten terveyspalveluiden käytöstä maksettavat sairaanhoitokorvaukset eli lääkärin ja hammaslääkärin palkkioiden sekä tutkimuksen ja hoidon korvaukset lakkautettaisiin vuoden 2023 alusta. Lakkautettavia korvauksia vastaava rahoitus osoitettaisiin maakuntien rahoitukseen valtion varoista.

Arvoisa rouva puhemies! Kyllä julkisen keskustelun perusteella on helppo päätellä, että sote-uudistukseen liittyvä valinnanvapaus on kaikkea muuta kuin selvä, samoin koko terveydenhuollon rahoitus ja koko sote-uudistuksen pääasia. On aivan mahdollista, että seuraava eduskunta saa tehtäväkseen mahdollisesti kumota nyt säädettyjä lakeja ja oikein urakalla. Ministeri Mattila, oletteko te tätä ajatellut?

15.21 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Yhdyn edelliseen puhujaan siltä osin, että tämä lakiesitys nyt tässä vaiheessa toteutettuna ja tuotuna on tavallaan niin kuin askel tun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2018 vp

temattomaan johtuen siitä, että sote-uudistuksen valmistelu on kokonaan auki emmekä me myöskään tiedä, mitkä tämän valinnanvapausjärjestelmän vaikutukset tulevat olemaan potilasmääriin ja eri potilaiden palveluihin hakeutumiseen, mikäli se toteutuu hallituksen esittämällä tavalla. Eli vaikka monikanavaisen rahoituksen purkaminen on sinänsä kannatettava tavoite, tähän esitykseen liittyy kyllä riskejä tilanteessa, jossa me emme tiedä esimerkiksi, miten tätä palvelutuotantoa tulee olemaan eri alueilla ja eri kaupunginosissa, mikäli valinnanvapausjärjestelmä toteutuu. On siis hyvin mahdollista, että tämä raha jatkossa tulee kanavoitumaan esimerkiksi suhteellisen hyvätuloisten ja hyvin toimeentulevien potilaiden ja käyttäjien palveluiden rahoittamiseen.

Vasemmistoliitto on sen sijaan esittänyt, että jotta me pystyisimme puuttumaan siihen keskeisimpään ongelmaan, mikä meillä terveydenhuollossa tällä hetkellä on ja joka liittyy terveyseroihin ja liian pitkiin jonoihin erityisesti julkisella puolella, tällaisen maksujen lakkauttamisen voisi toteuttaa perusterveydenhuollon hoitotakuun säätämisen yhteydessä eli niin, että samanaikaisesti, kun näitä varoja nyt vapautetaan, niitä sitten ohjattaisiin suoraan terveyskeskusten lääkäri- ja sairaanhoitajavakanssien lisäämiseen sekä terveyskeskusmaksujen poistoon julkisista terveyskeskuksista koko maassa. Tämänkaltaisen uudistus olisi mahdollista tehdä meidän nykyisessä sote-järjestelmässä. Se olisi toki mahdollinen myöskin hallituksen kannattamassa huonossa sote-mallissa ja myöskin esimerkiksi sellaisessa, jossa järjestetään sote-palvelut maakuntapohjaisesti, kuitenkin julkisen vallan päätuotantovastuulla. Eli tällä tavalla toteutettuna tämä olisi huomattavan paljon varmempi tapa huolehtia siitä, että nämä nyt vapautuvat julkiset varat myöskin ohjattaisiin tavalla, joka lyhentää hoitojonoja ja helpottaa erityisesti pienituloisten pääsyä lääkäripalveluiden piiriin.

15.24 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Nostan esiin erityisesti hammaslääkäripalveluihin, suun terveydenhuollon palveluihin, liittyvän huolen. Tässähän ehdotetaan myös hammaslääkärin palkkioiden korvausten lakkauttamista vuodesta 2023 lähtien, kun sote-uudistuksen on määrä sitten myös hammashoidon osalta olla voimassa, ja nyt on vielä hyvin epäselvää, mikä se tilanne oikeasti edes on. Tällä hetkellähän korvaustaso hammashoidon osalta on keskimäärin 14,8 prosenttia. Se ei ole suuri, mutta sillä kuitenkin on merkitystä nimenomaan aikuisten suun terveydenhuollon palvelujen saatavuudelle, koska suuri osa aikuisväestöstä käyttää nimenomaan yksityisiä suun terveydenhuollon palveluja. Jos ajatellaan sitä mallia, joka nyt meillä tässä sote-uudistuksessa nimenomaan hammashoidon osalta on, niin näiden korvausten lakkauttamisella saattaa todellakin olla vaikutusta siihen, että nimenomaan julkisten suun terveydenhuollon palvelujen kysyntä lisääntyy ja paine näihin palveluihin kasvaa, ja on kuitenkin hyvin todennäköistä, että yksityiset, täysin korvaamattomat palvelut säilyvät, ja meillä on vaarana, että palvelut ikään kuin eriytyvät ja tulee kahden tason palveluita: ne, jotka potilaat maksavat täysin itse ja jotka ovat vain sitten hyvätuloisille mahdollisia, ja sitten ne palvelut, jotka ovat ruuhkaisia ja joissa kuitenkin nykytilaan, nykyisiin terveyskeskusmaksuihin nähden potilaan maksuosuus on korkeampi, koska tämä toteutetaan kustannusneutraalisti. Eli huoleni kohdistuu nimenomaan tähän suun terveydenhuoltoon.

15.26 Ilkka Kantola sd: Arvoisa puhemies! Lakiesityksestä on käyty laaja lausuntokierros ja lausunnoissa on kiinnitetty huomiota moniin yksityiskohtiin, jotka liittyvät siihen, miten tämä uudistus mahdollisesti tulee vaikuttamaan. Useat kuulluista tahoista katsoivat, että hoito- ja tutkimuskorvausten lakkauttaminen heikentäisi asiakkaiden mahdollisuuksia

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2018 vp

käyttää yksityisiä terveyspalveluja ja lisäksi asiakkaiden hakeutumista julkiseen terveydenhuoltoon, mikä puolestaan pidentäisi hoitojonoja ja saattaisi heikentää palvelujen saatavuutta ja laatua. Tätähän itse asiassa referoidaan hallituksen esityksessäkin — arvioidaan, että tämä saattaa olla yksi seuraus — ja jo aikaisemmassa esityksessä valinnanvapaudesta on pohdittu erityisesti suun terveydenhuollon osalta, että asiakkaiden hakeutuminen hammashoitoon saattaa muodostaa pitkiä jonoja ja palveluiden saatavuus heikkenee tämän johdosta.

Sinänsä monikanavarahoituksesta luopuminen on ollut varmasti kaikkien puolueiden yhteisellä agendalla, jotta järjestelmä selkeytyy ja saadaan palvelut sitä kautta paremmin turvatuksi, mutta tässä uudistuksessa vaarana on se, että rahat eivät riitä siihen potilasmäärään, joka nyt hakeutuu tähän uuteen palvelujärjestelmään, kun Kela-korvaukset poistetaan.

Sinänsä on mielenkiintoista, että noin 14—16 prosentin rahoituksella saadaan aikaan 100 prosentin terveyspalvelujen käyttö, kun kansalaiset laittavat yksityisiin terveyspalveluihin omaa rahaa niin paljon. Puhutaan paljon vivuttamisesta investointipuolella: pieni osa julkista rahaa tuottaa valtavan suuren investoinnin. Samalla tavalla on tähän asti toiminnut tämä yksityinen terveydenhuolto: pieni osa julkista rahaa tuottaa merkittävän palvelun, kun ihmiset käyttävät yksityistä rahaa.

On selvää, että eteenpäin tässä on mentävä ja monikanavarahoituksen ongelmat tunnistetaan, mutta nyt täytyy huolehtia siitä, että rahaa riittää sinne julkiselle puolelle palveluihin.

Puhemies Paula Risikko: Ministeri Mattila, 1 minuutti, olkaa hyvä.

15.28 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin on todettava, että tässä uudistuksessa sote-valmistelu on ministeri Saarikon sektorilla ja maakuntauudistuksen valmistelu ministeri Vehviläisen sektorilla. Tämä on niitä liitännäisiä, jotka tulevat sitten minun valmisteltavakseni.

On totta, että tämä on maakuntauudistukseen liittyvä eikä sitä lainsäädäntöä ole tässä talossa saatu vielä valmiiksi, mutta toisaalta minusta olisi myöskin hyvin kummallista olla valmistautumatta edes ajatuksen tasolla siihen. Maakuntauudistusta on jo hyvin pitkälle näitten vuosien aikana valmisteltu, ja myöskin tässä talossa valiokunnissa sen käsittely on hyvin pitkällä.

On totta juuri se, mitä, edustajat Räsänen ja Kantola, tuossa toitte esille myöskin lausuntopalautteitten kautta. Kiitos puheenvuoroista, nämä huolenaiheet varmasti nousevat myös valiokunnassa, ja näin ajattelen myös itse, että totta kai hoitoonpääsy pitää turvata myös siellä hammashoidossa, saati muualla.

Mutta mitä sitten asiakasmaksuihin tulee, kannatan ehdottomasti ministeri Saarikon esitystä asiakasmaksulaiksi. Me tarvitsemme siihen lakiin ehdottomasti uudistuksen. Huomauttaisin myöskin, että jo tällä hetkellä mielestäni asiakasmaksulakia voitaisiin käyttää ehkä hieman tehokkaammin siinä tapauksessa, kun on kysymys hyvin vähävaraisista kuntoutujista tai hoitoa tarvitsevista henkilöistä.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2018 vp

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.